

Fra affaldsdeponi i den lineære økonomi til råvarekilde i den cirkulær økonomi

Regulering for landbrugets affaldshåndtering

Af Birgitte Kjær, Chefkonsulent – Miljø & Bæredygtighed, Landbrug & Fødevarer

Indhold

Cirkulær økonomi og affaldsstrømme i landbruget.....	1
Regler for landbrugets affaldsproduktion.....	2
Krav om at sikre affaldet genanvendes	2
Aflevering af affald på genbrugspladser	2
Kommunernes tilsyn	3
Særlige politiske mål om udsortering for plast fra landbruget	3
Regler for landbruget, som genanvender af organisk affald.....	3
Fremtidens affaldsregulering	3
Reduktion af affaldsmængder	3
Indhold af genanvendt materiale	4

Cirkulær økonomi og affaldsstrømme i landbruget

Landbruget er ofte i en dobbeltrolle, når det gælder affald. På den ene side produceres der affald under landbrugsproduktionen, som skal håndteres af landmanden, så ressourcerne i affaldet udnyttes bedst muligt. Det er det, der ofte refereres til som landbrugsproduktionens sidestrømme og som landbruget et langt stykke hen ad vejen cirkulerer som en integreret del af den biologiske produktion.

På den anden side er landbrug ofte også modtagere af forskellige typer organisk affald til genanvendelse på landbrugsjorden (f.eks. slam fra spildevandsrensning, restprodukter fra fødevareindustri, afgasset biomasse med indhold af madaffald fra det omgivende samfund).

Landbruget spiller dermed en meget vigtig rolle i at recirkulere næringsstoffer tilbage fra by til land. At få lukket denne cirkel, altså næringsstofkredsløbet, er en meget vigtig funktion i den cirkulære økonomi rettet mod at reducere minedriften efter fosfor samt i det hele taget reducere brugen af handelsgødning.

Regler for landbrugets affaldsproduktion

En landbrugsbedrift betragtes i affaldslovgivningen som enhver anden affaldsproducerende virksomhed og skal overholde de gældende regler for affaldshåndtering både i de generelle regler i Affaldsbekendtgørelsen ([link](#)) og specifikke regler for særlige affaldsfraktioner med tilbagetagingsordninger/producentansvar (f.eks. dæk, akkumulatorer, biler, plastemballager).

Derudover beskriver Affaldsaktørbekendtgørelsen ([link](#)) regler om virksomheders muligheder for at overdrage ansvar for affaldshåndtering til en godkendt indsamler og regulerer virksomheders brug af kommunale genbrugspladser.

Generelt er affaldsområdet velreguleret i Danmark og har været det gennem mange år. Reguleringen har haft fokus på at fremme genanvendelsen af affald og korrekt behandling af farligt affald. Yderligere regulering af genanvendelse af affald forventes primært at komme via EU-regulering og politik – eksempelvis med afsæt i Den nye handlingsplan for den cirkulære økonomi ([link](#)).

I forhold til den cirkulære økonomi dagsorden er det især Kapitel 9 Affaldsproducerende virksomheders affaldshåndtering i Affaldsbekendtgørelsen, som er relevant.

Generelt skal alle virksomheder herunder landbrug udsortere deres genanvendelige erhvervsaffald til genanvendelse (§60 stk.3). Affaldsbekendtgørelsen indeholder en ikke udtømmende liste med 13 fraktioner. De omhandler: Glasaffald, Metalaffald, Plastaffald, Papiraffald, Papaffald., Madaffald; Haveaffald, Træaffald, Tekstilaffald, Mad- og drikkekartonaffald, Genanvendeligt farligt affald, herunder batterier og elektronik, Genanvendeligt PVC-affald samt Andet affald, der er egnet til materialenyttiggørelse.

Fra 31.december 2022 skal alle virksomheder også landbrug udsortere deres husholdningslignende affald til genanvendelse (§60 stk.2) i ni fraktioner (glas, metal, pap, papir, madaffald, plast, mad-drikkekartoner, farligt affald, restaffald). Det er de samme regler som gælder for husholdninger. Miljøstyrelsen har udarbejdet informationsmateriale til virksomheder ([link](#)).

KRAV OM AT SIKRE AFFALDET GENANVENDES

Landbrug skal sikre at deres sorterede erhvervsaffald, som er egnet til genanvendelse, genanvendes og sikre en høj reel genanvendelse af affaldet. På anmodning fra kommunalbestyrelsen skal virksomhedens kunne dokumentere dette.

Hvis landmanden får indsamlet sit affald af en godkendt indsamlingsvirksomhed opført i Affaldsregisteret ([link](#)), kan ansvaret for håndtering og genanvendelse af affaldet overdrages til indsamleren. Det gælder ligeledes ved aflevering til genanvendelse på genbrugspladsen.

AFLEVERING AF AFFALD PÅ GENBRUGSPLADSER

Alle kommuner skal give mulighed for at virksomheder kan aflevere sorteret affald på kommunale genbrugspladser, hvis affaldet bringes til genbrugspladsen af indregistrerede køretøjer, der vejer under 3500 kg.

Det er kommunen, som klassificerer om affaldet er genanvendeligt. Der kan derfor være forskelle i hvilke typer affald, som den enkelte kommune anser som genanvendelig på genbrugspladsen.

KOMMUNERNES TILSYN

Det er kommunerne som fører tilsyn med landbrugenes affaldshåndtering. Tilsynsindsatsen er meget varierende mellem kommuner. Der er i 2022 indgået en politisk aftale om at styrke affaldstilsynet overfor virksomheder generelt. Tilsynet vil fra 2025 blive baseret på en national risikobaseret tilgang, ved udvælgelse af virksomheder til tilsyn. Men det er fortsat kommunerne, som udfører tilsynet.

SÆRLIGE POLITISKE MÅL OM UDSORTERING FOR PLAST FRA LANDBRUGET

Der har gennem flere år været fokus på anvendelsen af plast i landbrug og gartneri. Et frivilligt Sektorsamarbejde for landbrug blev lanceret i Regeringens plastikhandlingsplan "Plastik uden spild" i 2018 ([link](#)), og i "Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi" fra juni 2020 ([link](#)) blev der fastsat et todelte udsorteringsmål for det plast, der sendes til forbrænding. Landbrugssektoren skal udsortere 50 pct. af plasten til genanvendelse i 2025 og 80 pct. i 2030.

Det frivillige sektorsamarbejde om plast i landbrug og gartneri blev etableret i december 2020 og har til formål at realisere potentialer for mere genbrug og genanvendelse af landbrugsplast, igennem aktiv deltagelse og samarbejde i værdikæden. Landbrug & Fødevarer har indgået en samarbejdsaftale med Miljøstyrelsen om sektorsamarbejdet. Seges Innovation er sekretariat ([link](#)).

Regler for landbruget, som genanvender af organisk affald

Landbruget er en stor genanvender af organisk affald f.eks. spildevandsslam, afgasset bioaffald fra husholdninger og virksomheder. Dette er reguleret via Bekendtgørelse om anvendelse af affald til jordbrugsformål ([link](#)).

Bekendtgørelsen opsætter en række krav til kvalitet og indholdsstoffer, som affaldet skal overholde og derudover skal affaldstypen være opført på Bilag 1 for at affaldet kan bruges til jordbrugsformål.

Et andet område er udnyttelse af affald i form af bioaske som gødning. Anvendelsen er reguleret i Bekendtgørelse om anvendelse af bioaske til jordbrugsformål ([link](#)).

Fremtidens affaldsregulering

REDUKTION AF AFFALDSMÆNGDER

Indtil nu har fokus i affaldsreguleringen i høj grad været på at håndtere det affald, som opstår, på den bedste måde mht. at bevare ressourcer og undgå udledninger til miljøet.

I fremtiden vil fokus i langt højere grad være på at reducere affaldsmængder ved at reducere mængden. F.eks. ved at give produkterne længere levetid gennem design og reparationsmuligheder. Trenden er at gå fra engangsbrug til flergangsbrug af produkter overalt i samfundet.

Det ses bl.a. i det nye forslag til EU's emballageforordning fra november 2022 ([link](#)), hvor der er foreslået mål for genbrug af emballager. Det betyder at emballagen skal leveres tilbage, renses og genpåfyldes (f.eks. europaller eller ølflasker af glas). Der skal etableres en række returordninger for både transportemballage (paller, kasser mv.) og primær emballage (tromler, dunke, flasker mv). Ved at bruge samme emballage flere gange begrænses mængden af emballager, som bliver til affald og produktion af nye emballager undgås. Det kan også få betydning for landmænd, hvor flere emballager skal indgå i tilbagetagningsordninger og ikke udsorteres som affald.

Derudover indeholder forslaget også krav om reduktion af emballagemængden nationalt med 15%. Emballage skal fremover bruges med omtanke og hvor muligt undgås. Det kan for landmænd f.eks. være i form af at flere produkter leveres som bulk, hvor emballage undgås.

I 2023 forventes EU at fremsætte krav til reduktion af madaffald. Det forventes kun af omfatte madaffald og ikke fødevaretab. Madaffald kan i EU's definition først opstå, når der er tale om en fødevarer dvs. efter høst af afgrøder og efter slagtning af dyr. Derfor forventes forslaget ikke at have så stor effekt i selve primærproduktionen. Men EU arbejder aktivt med også at få defineret og kortlagt fødevaretab, som opstår i primærproduktionen inden produktet defineres som en fødevarer. Her kan der fremadrettet også forventes krav til reduktion enten frivilligt eller juridisk bindende.

INDHOLD AF GENANVENDT MATERIALE

Et andet område, hvor der fremadrettet forventes yderligere krav, er til et indhold af genanvendt materialer i produkter. Det er en forudsætning for at genanvendelseskredsløbet kan fungere, at der efterspørges sekundære råvarer fremstillet af affaldsmaterialer.

Det nye forslag til en emballageforordning i EU foreslår bindende mål for indhold af genanvendt materiale i emballager. Flere af den type krav kan forventes i fremtiden.

Det forventes fremadrettet at blive en større del af den offentlige indkøbspolitik, men også private virksomheder forventes at stille krav til genanvendte materialer for at være med til at fremme udviklingen af mere cirkulære løsninger. Landmænd kan allerede i dag bidrage ved at efterspørge og indkøbe produkter med genanvendt materiale i f.eks. ensilageplast med indhold af genanvendt plast.

SEGES Innovation - Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N
T: +45 8740 5000 - F: +45 8740 5010 - E: info@seges.dk

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov. SEGES Innovation er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende notatets informationer.

SEGES
INNOVATION